

CSILLAGOK

Regény az életből

írta

Pilisy Róza

Budapest,
Buschmann F. könyvnyomdája

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2023
ISBN 978-963-417-566-7 (online)
MEK-22511

TARTALOM
CSILLAGOK.
ALBA COMTESSE.
BALATONI ÁLOM.

CSILLAGOK.

Ki volt anyám? nem tudom, nem emlékszem egyébre, mint egy piros-pozsgás menyecskére, ez bibelődött velem éjjel-nappal s ha nyöszörögni kezdtem a bölcsőben, rögtön betömte szájacskámat nagy emlőjével.

Később, midőn már gagyogni kezdtem, két aszott kar emelgetett ide s tova, s egy sánta leány hurczolt a karján. Az aszott öreg asszony drága nagyanyám volt. Még most is látom lelki szemeim előtt. Olyan jó képe volt szegénynek; sohasem volt összehúzva szemöldöke között a homloka, fehér csipke-fejkötőket hordott, csak vasárnap tett fel feketét. Akkor nem akartam felismerni s fel sem ismertem, féltem tőle, de aztán élembe rakta a megczukrozott liszt-pépecskét s eldanolta a nyulacska-dalt meg a kis libát, és felismertem az én édes kedves nagyanyámat.

A sánta leány, ki cselédségemet képezte, igen! Náni! Náni volt a neve. Mily rút volt a szegény s hogy biczegett; de nagyon szépen tudott mesélni. Elmondta a kis medvét, a nagy csirkét, később Argilus királyt, meg Tündér Ilonát és közbe-közbe sokat beszélt, sokszor mesélt anyámról, hogy milyen szép volt..... De éjjel, mikor én születtem, kint a falu végén a legutolsó házban nagyon hideg volt, nagy hó volt december 1-én. Viharos éjjel, sívított a szél s derékban megroppantak a fák... meghalt! s még az éjjel meghalt! Elment az angyalokhoz! Ezt a mesét a Náninak sokszor, nagyon sokszor kellett elmondania s én mindig pityeregve (mert ő is sirt) csókolgattam össze-vissza nagy vastag száját, könnyes szemét, s kis kezemet összetéve kértem:

»Ne sirj már Nánikám!«

De nini! most veszem észre, hogy apámról még mit sem szóltam. Igen! apámról, mert kettő volt: az atyám s a kedves nagypapa, az aszott karu nagymama férje.

Az apám huszárcapitány volt, kit öt éves koromtól fogva alig láttam, s ha kérdeztem, hol van atyám? azt mondták, háboruba ment. Háboru?! mi az a háboru? - kérdeztem Nánit. Hát biz az háboru - mond Náni tudákos arczczal - tudja Buksi! (mert Buksinak neveztek); a háboru az, hogy összejön sok, sok katona, magyar is meg német is, és ott megverekszenek; aztán a melyikből kevesebb bal meg, az lesz a nyertes. Aztán oda jön a király arra a bizonyos helyre, a hol a katonák össze-vissza, össze-vissza meg agyonverik egymást, megolvassa a német katonákat meg a magyarokat. És odajön a másik király is - a német - aztán kezét fognak és hazamennek. Ez a háboru!

- Jaj! Nánikám, szépek azok a királyok?

- Szépek bizony Buksika! Aranylovuk van meg ezüst; szóval szépek, beléjük szeretne, hát még a tisztekbe? Jaj de szép is egy olyan katonatiszt! ha sánta nem lennék, utána futnék.

Az egész háborunak a meséjéből mit sem értettem, csak annyi maradt meg emlékező tehetségemben, hogyha a Náni sánta nem lenne.... meg hogy szépek a tisztek.

Nagyatyám szigorú volt nagyon. Még egész kicsi voltam, sokat lovagoltatott a térdén s azt sem bánta, ha szép ősz hosszú szakállát be- meg kifonogattam.

Tíz éves koromban már eléggé ki voltam fejlődve, testileg - de főleg e s z e m !

Csak lopva hallgatóztam az üvegajtónál, melynek egy negyed ablaka mindig törött volt. Én törtem be akarattal, hogy jobban hallhassam mit beszélnek a falak között titokban. Mindig rólam beszéltek, majd az anyámról, majd az apámról s újra rólam. Még mindig Buksinak neveztek. Kissé már bántott ez az elnevezés, már tíz éves múltam s nem tudtam, mi a nevem?

Nagyatyámnak volt egy nagy karos széke, ebéd után hosszuszáru pipájára rágyújtott s lassan szürcsölte a fekete kávé. Én a zöld karosszék háta mögé álltam, és simogattam kissé kopasz kék fejét. Addig simogattam, addig czirógattam, míg el nem szunyókált az édes-kedves nagyapa, s mire hortyogni kezdett, lassan, lábujjhegyen szöktem ki szobájából s szaladtam a fiúk közzé játszani, mert mi tagadás benne, én már tiz éves koromban jobban szerettem a fiukat, mint a lányokat. Azt tapasztaltam, a fiúk bátrabbak mint a lányok, szóval szabadabban mozoghat köztük az ember.

Csak ne hittak volna Buksinak! Ugy látszik, nagy zajt üthettem fiupajtásaimmal, mert a nagypapa felébredt. Jaj! még most is a fülemben zsong a hangja! a folyosó végén állott, s éktelenül nagyot kiáltott: Lina! Nem tudtam, kinek szól. Reám mereszti nagy s jószágos szemét s azt mondja: - Gyere csak ide, gyere Buksi! ki engedte meg neked, hogy fiukkal pajtáskodjál s velök játszál?! s irtóztatóan elvert a hosszú pipaszárral Ez lehetett keresztelőm, akkor tudtam meg, hogy nevem: L i n a .

*

Ujra három év telt el.

Semmi különös nem történt. Nevelőnőt hoztak, ezzel voltam egész nap, sőt éjjel is. Köhögött szegény szörnyen s éjjel nem birt aludni. Ilyenkor unta magát s többnyire felköltött s leczkértetett a francziából. Örökös-örökön jó tanácsokkal látott el s gyakran szólt ilyképpen:

- Tanuljon! ha édes atyja haza jön, legyen öröme kis lányában, a ki bizony jó nagy már s mit sem tud.

Szegény jó Niccolininé! – így hítták - nem sokáig nógathatott így. Egy napon nagyatyám sürgőnyt kapott s atyámat még aznap halálos beteg hozta haza két tisztársa. Párbaja volt egy.... egy asszony miatt. Ezt sem értettem, mert titkolták, hogy micsoda asszony. Niccolininé egyszerűen kérdésemre azt válaszolta:

- Ne legyen kíváncsi!

Nánival már régóta megszakadt a barátságunk. A nevelőnő szigoruan megtiltotta, hogy Náni velem beszéljen.

Mit sem tudtam még akkor!

Két napig nem láttam csak könyes szemeket. Mintha felleg borult volna egész környezetemre, bánattal terheltén lépkedtek előttem. Harmadnap reggel már hat órakor felverték álmomból. Beteg atyámhoz vittek. Szólni akart, de nem hírt. Dadogott valamit, zokogásomtól nem hallottam, mit. Áldólag nyujtotta ki kezét, homlokomra tette jéghideg tenyerét, s olyan iszonyatos csodálatosan meresztette reám réveteg szemét. Egy öreg orvos meg egy katonatiszt állt ágyánál. Ezek mindketten kis karomat fogták meg és eltoltak az ágytól.

Niccolininé battiszt kendőjével végigtörölte sárgás homlokát, körülnézett a szobában és csak ennyit mondott:

- Meghalt! imádkozzunk!

* *

Egy éve már, hogy atyám meghalt. Szegény öregszüleim ez év alatt iszonyúan megöregedtek. Hogy is ne! egyetlen fiukat veszítették el atyámban. Most már csak én voltam mindenük, ki kárpótolta őket mindenért!

Szomorú kárpótlás! Ugy látszik anyámra, vagy talán atyámra hasonlítottam, az emberek azt mondogatták: »egész anyja ez a kis lány!«

Isten őrizze, hogy az legyen! - mormogta nagyatyám.

Igazán nem tudom, hogy nőttem fel! csak azt vettem észre, hogy lassan-lassan kibúvok a kurta hátulgombos ruhákból s mindig hosszabb és hosszabb lesz szoknyám, gondolatmenetem pedig tarkább. Agyamat egy gondolat foglalta el, a melyet elűzni sehogy sem tudtam, férjhez menni minden áron. Hogy rögzött meg fejemben e gondolat - nem tudom, de már 14 éves koromban, ha megláttam egy fiút, kinek bajusza pelyhedzett, rögtön férjemnek szántam. Ha este lefeküdtem, akaratlanul is a pelyhes bajuszu férjre gondoltam. Mi lenne most, ha a férjem lenne? Biztosan két ágy állna egymás mellett. A férjem amott nyugodnék, én meg emitt. Milyen kellemesen, édesen elmesélgetnék egymásnak. De mit mesélhetnék én neki? vagy ő nekem?

Talán mindketten azt, hogy szeretjük egymást.

De mi is az a szerelem?

Jaj! ha katonatiszt lenne férjem, milyen szép lenne... Együtt lovagolnánk, vagy kocsikáznánk. Ő hajtana két kurtirozott sárga lovat, én mellette ülnék. Be is irigyelnének az emberek!

Oh! be szeretném is én a férjemet! Éjjel nappal csak vele, egyedül vele szeretnék lenni. Ilyen gondolatokkal aludtam én el minden este 14 éves koromban, s még.... vagy két éven keresztül.

*

* *

Egy este nagyatyám azt olvassa az újságból, hogy a nagy manőverek után szeptember 1-én, katonák jönnek Dembire (ez a falucska neve, hol születtem).

- Katonák?! kérdeztem akaratlanul.

Igen! katonák - mondja nagypapa homlokára téve az okuláriumot s sokáig reám bámészkodva, s mintha azt látszott mondani:

- Mit érdekel téged ez, kis leány. - De nem szólt semmit, végigsimította homlokát, s gondolatokba merülten tért aludni... Én is.

Végre elérkezett a várva-várt szeptember első napja, s meghozta a katonákat. Új élet kezdődött, csendes kis falucskánk felpezsdült, felvidult egy tiszttel és vagy 50 katonával. A tisztet mindenki alhadnagy úrnak titulálta.

Igazán kíváncsi lettem az alhadnagy úrra s nagy volt örömem, mikor bemutatták s nem hallottam ezt a sokszor említett alhadnagy nevet, mert csak »hadnagy báró Kwiksz« mutatta őt be a mi kedves csendbirtosunk.

- Lina kisasszonyról oly sok szépet hallottam már, de ez mind kevés, mert igazán meglepő szép - mondja Kwiksz báró - s olyan furcsa rettentő pillantásokkal nézett reám, hogy alig mertem viszonzni e sokat mondó tekintetét.

Nem akarok hosszú lenni elbeszélésemben. Fájdalom! hat heti kéregetés s ígéretés után, elhagyva a boldog gyermekkort, eldobva magamtól a legszentebbet, odahagyva mindent, drága szüleimet, Kwiksz hadnagygyal..... megszöktem.

*
* *
*

Halottak napja volt. Édes apám sírjára koszorút vittem. Ez volt az utolsó koszorú, melyet leánya szűzies ihlettel tett le zöld hantos sírjára, mert e nagy napon fordultam el mindattól, a mi üdvözít.

Hogy ne? Házasságot ígért, örök hűséget esküdött, no nem a templomban, hanem..... hol is? Igen! emlékszem a vasúti kupéban, s én? Én hittem neki!

Kéjes, mámoros perczek, vakszemmél való látás, - nagy vérmes remények, bárói rang, szép, szellemdús, délczeg katona férj (mert akkor ilyennek láttam) szóval, sokat ígérő boldogságnak néztem elébe - vak szemeimmel s ennyi kábító fény és boldogság ne felejtették volna el velem mindazt a rengeteg sokat, melyet két órai fantáziám szült?

Igen! két órai fantáziám, mert ennyi ideig ültünk a kupéban, melynek szögletében merengtem. Kezem az ő kezében nyugodott, szemeimet sem merve felnyitni, s ha lopva feltekintettem, borzadva csuktam le pilláimat, mert Kwiksz nézése -----

Milyen is volt csak akkor? nem tudom... most... húsz év múlva tudom. Undorral gondolok reá - a hiénára.

A vonat megállt, sohasem viselte magát a báró ilyen furcsának velem szemben mint akkor! Karonfogva vezetett végig a perronon. Néhány tiszt barátjával majdnem összeütköztünk. Egyik megállt, s bámulva nézett ránk. Lehet, talán engemet felismerni vélte, a másik, harmadik, még - számra nézve vagy öten köszönteni akarták, de ő úgy tett, mintha nem vette volna észre őket. Fejét elfordította azoknak sokat mondó mosolyai előtt, s engemet olyan teherként vonszolt tovább a karján.

Kocsiba ültünk s egy nagy hôtél előtt állottunk meg. Néhány szót sugott a portás fülébe, aztán engemet emelt ki a kocsiból. A kocsinak valamit a markába nyomott és sietve ment előre. S én? mintegy öntudatlanul, akaratlanul támo lyogtam utána fel a lépcsőn.

Ekkor jutottak eszembe szegény szüleim. Mit csinálnak most? Bizonyára kiküldtek a temetőbe. Kerestetnek az egész faluban. Kezüket tördelik, aggódva várnak, hol lehetek ilyen késő estig?

Zokogni kezdtem.

A szoba, melybe vezetett, milyen is volt csak? Fütetlen, hideg berendezése egyszerű, kimondhatatlanul rideg, egész olyan mint az, ki ide vezetett. Vacsoránk katonás: egy húsétel meg egy tézsza. Hat pohár sör s négy deczi veres bor. Az italt, no meg az ételt is ő fogyasztotta el.

Lassan multak a perczek. Kwiksz hadnagy ezen az úton nagyon megváltozott, még előtte való nap is folyton nősülésről beszélt, persze ezerszer hozzátette: »ha a feleségem lenne maga - majd ha az enyém lesz örökre, drága angyalom« s több ilyen mondások. Mióta itt vagyunk a ragyogó hotelban, szerény szobánkban a nősülésről hallgatott.

Reggel lett! én ágyamban bágyadtan feküdtem, mocczanni sem mertem, nehogy őt zavarjam kegyetlen horkolásában. Gondolkozni, őszintén bevallva, nem mertem, csak azt tudtam, meg vagyok semmisítve örökre.

Végre kínos várakozás után Kwiksz valamit morgott, nagyot ásított s buta, kifejezéstelen szemeivel egészen másképp nézett reám, mint az este. Elszörnyűködve vettem észre, hogy megcsunyúlt egy éjjen át ez az ember!

Soha sem láttam kezdődő kopaszságát. Haja mindig fényes, fekete volt, szemei kékek, olyan ábrándos szelidek voltak. Alakja szép, egy szóval délczeg katona, kinek bajusza keményre pödörve kaczkíásan integet mindenfelé.

Mily változás! mert este még külsőleg nem változott meg. Eltekintve feje kopaszságától, hajszíne inkább a veresbe ment át. Kék szeme sem kék, de zöld sem, inkább szürke, de az is nagyon színtelen halovány savó színű - így hijják falun. Az alakja? görnyedt. Lábai, mint mondá, köszvényesek és inkább annak polyázásával volt elfoglalva, mint velem. Bajusza torzonborz s ez sem fekete, szóval ezért az emberért áldoztam fel mindent!

- Reggelizett már? kérdezte rekedt hangon.

- Nem! feleltem alig hallhatóan.

- So ist gut, együtt ehetünk, aztán én kikisérem a vasútra. Tizenegy órakor megy a vegyes vonat, egy órakor otthon lehet.

- Hol, otthon báró úr? kérdezém.

- Nos! gyámszülőinél, hová olyan nagyon vágyódik. Hallottam milyen sokáig sírt az este, meg is mondta, hogy jobb volt otthon.

- És maga azt hiszi, hogy én haza mehetek? s mit mondanék, hogy hol voltam tegnap este 6 óra óta?

- Édes piczikém, kedves Linám, mondjon akármit, de lássa, haza kell mennie - mondá szerelmet erőltetve. - Lássa, én magának nem mondtam meg eddig, esküszöm, gyöngédségből hallgattam el, aztán meg nem akartam szomorítani. Iha! de végre is meg kell tudnia: én többé nem megyek vissza Dembire, én át vagyok helyezve Lengyelországba, már ma ott kellett volna lennem, de fontos ok miatt maradtam. Még ma utazom s holnap este ott leszek. Ne legyen olyan hallgatag, Lina, csókoljon meg utoljára!

- Utolsó csókomat kívánja? jó, legyen! de nem most. Takarodjon ki e szobából! most nem a kis falusi Lina szól önhöz, nem! hanem a megcsalt asszony.

Megkövülve állt Kwiksz néhány perczig, aztán kardját véve, kiment az ajtón. Sirva borultam a mozgó ágyra, melyben e szörnyű éjt töltöttem. Keservesen sírtam s imádkoztam.

Kopogtatnak. Ő jött vissza? reménykedve néztem az ajtó felé, talán megbánta tettét, fel akar emelni a mélységből, a melybe ő dobott.

Csalódtam! a borraivalót leső szobalány volt, a háziszolga, seprű s más egyébbel.

- Takarítani akarok - mondá a szobalány - hordja el magát innen mennél előbb s adja ide azt a pár hatos borraivalót! Majd csörömpölve kapja fel az asztalon álló edényt, gyertyatartót. Nincs! mondja, hol a pénz kisasszony?! Vagy, vagy... no ne sirjon már, hanem menjen.

Ilyen szituációk között mentem a nagy világnak, éhesen, szomjasan, mosdatlanul, piszkosan, elhagyatva, árván, egyedül.

* *
* * *

Szeretni! szeretni s szeretve lenni - ez, ez lehet az egyedüli, mi felejteti velem a sok viszontagságot, melyen keresztülmentem s most, midőn az unalom erőt vesz rajtam az édes semmittevésben, végigfekszem a chaise-longe-on s visszagondolok az elmúlt öt évre. Órákig fekszem mozdulatlanul, karomat fejem fölött összekulcsolva s merengésemből a kályhában égő tűznek pattogása riaszt fel.

Félni kezdek a mistikus homályban. Mitől félek? a multak árnyéka van előttem s ez olyan ijesztően mereszti reám malicziózus szemét.

Vagy talán a jövő? Milyen lesz? Kétes, de valószínűleg keserves. Szegényes hajlék, vagy talán az sem. Hát milyen lehet?

Majd a kórházat látom lelki szemeim előtt. Most, most szállítanak oda be egy asszonyt. Milyen halavány szegény! rongyos, piszkos, vajjon honnan hozzák? honnan hozhatják. A »barátok« temploma előtt koldult, összeesett éhen. Nem! nem az éhségtől esett össze - mondja egy másik hang - sovány kezét kérőleg nyújtotta ki egy mellette elmenő úr előtt, fel sem tekintett, meg sem nézte, kitől kér. Az úr megáll, hangját ismerni véli a koldus asszonynak. Nézi elmerengve, valamit mormog s egy ezüst forintot tesz a kezembe. Oh! Istenem! ő az, ki egykor olyan nagyon szeretett engem s én őt imádtam.

Hál' istennek! csengetnek. Összereztem és sietve mentem a tükörhöz. Belenéztem, de a kályhában kialvó tűz nem világította meg eléggé tágas szobámat s a félhomálynak sejtetni engedte eltorzult halvány arczomat.

- Jó estét kedvesem! szól N. vidoran, mert ő volt, kit az előbb gondolataimban a jövőben láttam.

- Jó estét N.! köszönöm az ezüst forintot, melyet az imént adott s kaczagva öleltem át kedvesemet.

- Miféle ezüst forintot? s oly ostoba arczot vágott e kérdéshez, mintha legalább is arra kértem volna, hogy giráljon nekem egy 10 ezer forintos váltót.

Apropos! váltó, ugyan milyen lenne N., ha arra kérném, hogy giráljon; vajjon úgy szeretne-e mint most? Mily furcsa gondolatok, szinte látom szerelmesem arczát, s hangját vélem hallani, hogy dadogna ijedtében. Mindez egy perc alatt villant meg agyamban, görcsös nevetéssel estem vissza a chaise-longe-ra, melyet pár perczel előbb félig zokogva hagytam el.

- Valóban azt kell hinnem, hogy terhedre vagyok, vagy mást szeretsz? szóval meguntál? olyan furcsa vagy egy idő óta velem, Lina! Mondd meg, mit nevensz most? Modorod velem szemben kétségbeejtő.

Monokliját bal szemébe csiptetve áll előttem N. s én még jobban nevetek.

- Mit nevetek? kérdezed - téged-e vagy magamat? nem tudom. Hangulatom ma nem rendes s hidd el barátom, vannak perczeim, midőn azt hiszem, megőrültem; s tudod-e, hogy épp e percekben, melyekben örültem hiszem magamat, akkor vagyok igazán eszemnél.

Igen! akkor, a mikor azt hiszem, hogy szeret engemet X. vagy Y., vagy p. o. az a merész gondolatom támad s azt képzelem, hogy én szeretek.

- Te szeretsz-e? hogy ne szeretnél!? Csak nem tettetés, midőn átölelsz, megcsókolsz s féltékeny vagy; csak az féltékeny, ki igazán szeret.

- Asszonyi hiúság az egész! Komédia minden! Az élet, a szerelem, minden komédia, mely néha tragédiába megy át.

- Nagyon őszinte vagy ma, Lina s igazán most sajnálom, hogy lelkeket neked adtam, mert ha azt mondanám: szívemet, lényemet, éneket, ez semmi, de értsd, mit most mondtam: lelkeket!

- Köszönöm N.; nem kívánom lelkeidet, de nézd, te vagyonos vagy, én szegény önálló asszony, ha szeretsz, úgy a hogy mondod, ird alá ezt a váltót, csak 10 ezer forint, s akkor elhiszem, hogy szeretsz.

Mily szerencse, hogy az öreg báró D. jelentette magát. N. a kis mellékajton minden exkuzálás nélkül kiosont, kiosont örökre... mert soha sem jött el többé hozzám. S megvalljam őszintén, mit tettem én?

Kaczagtam! kaczagtam tovább, ha N. arcára gondoltam, - kit szeretni, sőt imádásig szeretni..... akartam.

* *
* *
* *

Szeretni! szeretni s szeretve lenni! Ujra e szavak hangzottak fülemben. Nem tudom, csipkés párnáim bodrozata ingerelte-e fel idegeimet, vagy csakugyan a 22 éves fiatal nő vére, forrongása unszolta eszemet, de eszem, bármiképp korlátoztam is gondolataimat, mindig azzal végezte működését, hogy szeress! Udvarlóim seregén ha végignéztem, igazán nem tudom, mihez álltam közelebb: a sírás- vagy a kaczagáshoz. Volt közöttük, de nem! elején kezdem szám szerint.

Az első Nr. 1. Magas szőke, kék nagy szemek, kicsi kis fülek (rosz jel, a kis fülű ember többnyire ostoba) legalább ez az én tapasztalatom, főképp ha nagy a lába. Az én 1-es számum ezzel is rendelkezett, s tagadhatatlan bebizonyult, hogy nagyon ostoba; de végtére is, mért ne legyen az udvarlóim között ostoba is? Erre van a legnagyobb szükség kirándulásokon. Ő hordja a plaideket a melegben, napernyőket az árnyékon; ha az eső esik, kocsiórt szalad; fut az után, a ki után küldöm; szóval jó fiu, használható s a mi fő szerelmes belém, s milyen furcsa kérdései vannak.

Például: tegnap a Margitszigeten voltunk 1-es és a többi számú udvarlóimmal egyetemben. Aztán kérdezi az 1-es:

- Mondja csak Linácska, miért van az, hogy azok a bizonyos tisztességes asszonyok úgy szaladnak a férfiak után; a színésznők meg a félvilági hölgyek után pedig a férfiak futnak.

- Lássá édes barátom! ez onnan van, mert a tisztességes asszonyok irigylik tőlünk a szabadságot, mi pedig irigyeljük tőlük a tisztességet, érte?

- Nem én, Lina nagysád!

- Nos hát, mi kidobjuk a fölösleget, hogy tisztességesnek látszassunk.

- Ah, úgy! most sem értem.

- Sajnálom, hogy nem érte, ön kis fölösleg! Jó éjt!

Nr. 2. Mily léha fráter! azt hiszi, mert kardbojtja fényes és szép doge-ja van, már belé-szerettem. Nem vagyok én tizenhat éves leány. Katonatiszt! oh! első emlékeim! Borzadok s mindegyik katonán boszút szeretnék állni azért az egyért.

Mily régen volt, már-már azt hiszem, nem is igaz s még sem tagadhatom el, hogy én vagyok, kit egykoron oly ocsmányul megcsalt. Szegény nagyanyám! s ő, az ősz ember, ki tisztességben öszült meg! Meghaltak mindketten szomorúságukban - miattam. De hisz én sirok, pedig azt hittem már, hogy sirni sem tudok többé, ezt is elfelejtettem a jóllétben. Az udvarlók léha serege felejtette volna el velem? vagy talán a báró nagylelkűsége, ki ezreket költ reám? Ah! dehogy reám? A fényűzésekre azért, hogy városszerte beszéljék, mily pompát fejt ki kedvese.

- Jó napot! jó napot! éppen önre gondoltam, 3-as számú lovagom. Mily szép, hogy eszébe jutottam, vagy talán az esős idő...? Ugye! unja magát? nem tud hová menni? bevetődött hozzám. Nos mit bámul, vagy le sem akar ülni?

- Igaza van. Ámulok, bámulok, miért nevez engem 3-as számúnak? talán a kis lutrira szánt, vagy elő vagyok jegyezve valamire?

Mily szellemes ember ön 3-as! Sem a kis lutrira nincs szánva, sem előjegyezve, de én önöket, kik nekem hódolnak, szám szerint nevezem s irom fel alakjukat, jellemüket, - szóval, ezen mulatok!

Szabad tudnom, mily jellemhez tartozom? kérem mondja el! nem haragszom meg, szavamra mondom, nem haragszom.

- Jó! hallja 3-asom! Sem kicsi, sem nagy fekete bajusza szebb is lehetne. Szeme bizonytalan színű, kissé kotnyeles, s azt hiszi, minden asszony szerelmes bele. Életmenete rendetlen, a napot szereti átaludni. Éjjel kártyázik; ha nyer, jókedvű, ha veszít kiállhatatlan. Házi bálokon ő rendez a »négyesek«-et...

- Mit tud még? vág közbe a 3-as.

- Hagyjon kissé gondolkodni.

- Kérem elég, elég! nem lenne szives az utánam következőt, a 4-es számot leírni?

- A 4-es az ön barátja, a veres mérnök, no ez már valami! Álmában folyton a hivatalba jár, délben a váczi- és a koronaherczeg-utcában sétál, minden leánynak udvarol; 20 éve bálozik, de legalább van esze s a nőülésre nem gondol.

- No már arra én sem gondolok.

- Ez az egy szép vonása önnek megvan. Nem akar boldogítani senkit; jól is teszi. De mikor is gondolna rá? talán ha coeur, vagy a pick-dame-ot látja?

- Köszönöm, a leczke igen szép volt - hál' isten, itt jön még néhány az ön lajstromából hiányzó. Édes szép néni, adieu!! Engemet ugyan többé nem lát.

- Tehát haragszik, barátom? Hisz szavát adta, hogy nem fog megharagudni? Ám, haragudjék, önnel is kevesebb az üres fej körömben.

Alig hagyta el szobámat kártyás barátom, Teréz, a szobaleány jelenté, hogy néhány úr a szalonban vár reám. Nem tagadhatom, de roppant únott arczczal léptem a szalonba.

Kézszerítés a gyengédebbek részéről, a szemtelenebbek közül vagy kettő meg is csókolt. Egy hangversenyre híttak meg, mely után táncz fog következni, jótékony czélra, t. i. részükre lesz jótékony. Hál' Istennek nem sokáig untattak, mert Teréz ijedt arczczal jött be s remegve dadogta el, hogy az öreg báró a boudoirban vár, rögtön kéret oda. Összeszedtem magamat, hamarosan bucsút intettem mindnyájoknak s mosolylyal ajkamon, mentem a báróhoz a boudoirba.

Most jut csak eszembe, hogy eddig még el sem mondtam, mily viszony fűzött engem a báróhoz. Szeretett engemet - mint ő mondta - nohát az ő módja szerint. Szerette magas alakomat, nagy hajamat, melyet szőkére festetett (mert most ez a divat), szemeimet szépnek találta, kezeimet kicsinynek, s körmeimet ő soignirozta; szóval testem az övé volt, lelkemet, azt nem adtam el. Sokszor mondta, hogy ha rájönne, hogy hűtelen vagyok, rögtön elhagyna s ilyenkor én nevetve kérdeztem:

- S azt hiszi báró úr, hogy a hűséget meg lehet fizetni?

Oly ostobán bámult ilyenkor reám, hogy kénytelen voltam lovakról beszélni vele, mert különben kaczagnom kellett volna holtomig.

- Vagy úgy? sietnem kell a báróhoz, ki a boudoirban vár, de előbb felveszem rózsaszín pongyolámat, mert nem találnék méltó fényben lenni kedélyéhez.

Jó kedvet színlelve, danolva ugrottam be csábító kis boudoiromba, a hol a báró egy fauteuilhez támaszkodva... várt reám.

* *
* * *
* *

- Ah! ah! maga áll? bizonyosan megint valami csínytet követtem el? meg sem csókolja tisztos homlokomat? s hol a handipuszi?

- Lina, kérem ne tréfáljon! Fontos kérdezni valóm van, s ezeket mondva, szemöldökét ijesztően összehuzta... de én nem ijedtem meg.

- Kérdezzen, kérdezzen csak hamar, hogy mielőbb túlessünk rajta. Ha önnek fontos - nekem úgy sem lesz fontos! és jobb vállammal egyet biccentve álltam a fauteuil túlsó felére.

- Édes Lili, most ne tréfáljon! (ahá! már Lili vagyok, jól s tetszetősen nézek ki) tudja miről van szó? mondja a báró.

- Nem tudom, Didike (ez volt a neve, ha kedveskedtem neki), ha megmondja, majd akkor tudom.

- Tehát tudja meg, hogy az egész városban azt beszélnek, hogy maga, Lili, engemet, míg én a fürdőn voltam, sokat és sokszor csalt.

- Nekem nem volt sok! felelek nevetve s Didi báró nem tudja, tréfálok-e vagy nem? Leül, s lába egyikét a másikra téve, himbálja a mámoros illatu térben; különben igazán angyali türelmű, jó ember.

- Ez nem felelet, Lili! mondja, mit tett a két hó alatt, míg én a feleségemmel utaztam s a legnagyobb mértékben untam magamat. Tudja maga jól - folytatja a szegény báró véghetetlen szomorúsággal - hogy nekem a legborzasztóbb en famille utazni. Inkább magával tettem volna meg ezt az utat Ostendebe, hol annyi szép hölgy van, és én mégis csak magára gondoltam, s maga itthon, meg Balaton-Füreden, mint mondják a kaszinóban...

- A mit a kaszinóban mondanak, arra semmit sem adok. Vagy hisz nekem Didi, vagy nem!

- Hát hiszek, hiszek! de mit tett két hónapig, míg én oda voltam?

- Mit tettem? regényt irtam. Önt is fogja érdekelni, ime az első fejezet már kész, most tegyük alá csillagokat s fogjunk a második részhez.

Ezek a férfiak, kik ma szalonomban felkerestek, mind le vannak írva. Ezekre ne legyen féltékeny! van ideje meghallgatni? elbeszélem milyen a mai átmeneti korszak.

- Szívesen meghallgatom, nos beszéljen!

* * *
* *
* * *

Két év óta egyebet sem teszek, mint az embereket figyelem meg. Ugy a nőket, mint a férfiakat, s ha elgondolkozom, igazán nem tudom: nő szeretek-e lenni, vagy inkább férfinak születtem volna!

Volt idő - nem is olyan régen - mikor még fagyú-gyertyát égettünk, s koppantyu volt mellé téve; nagyanyám pápaszemét szemére téve - tollat fosztott. Szegény megboldogult nagyatyám a »Hon« és »Ellenőr« meg a »Ludas Matyi« ujságot olvasta fel nekünk. Én harisnyát kötöttem s egyik-másik szomszédasszony, kik estenden hozzánk verődtek, foltozgattak. Oh! de akkor még nem volt ám olyan nagy a fényűzés! Az urak egy-egy atillát örököltek, s mi; nők? nagy-, sőt dédanyáink selyem rokolyájáért pert indítottunk volna, ha egyenes leszármazás után nem jutott volna osztályrészünkül. A férjek abban az időben soha nejeik nélkül nem mentek el hazulról. Együtt tanították gyermekeiket, az apa a fiut, az anya a leányt oktatta a feladott másnapi leczkére.

- De bárócskám, maga aluszik?

- Nem én! áhitattal hallgatom magát s hiszem, hogy semmit sem hiszek. Folytassa kérem, hallgatom.

- Nos hát abba az időbe még a fővárosban is más volt az élet. Emlékszem nagyon jól, nem volt annyi mulató hely, de nem is volt oly sok az urhatnám ifjuság. A férfiak pontosan eljártak hivatalukba, este nejükkel a színházba; az udvarló hetenként legfeljebb kétszer ment el kiszemelt menyasszonyához. Most? naponta; ha lehet az egész napot vele tölti, mert fél, hogy az orra elől más valaki viszi el a pénzt. A szerelem ez más kérdés! A régiek ha szerettek, volt bizalmuk is, most szerelem nélkül nősülnek, s azt minden férfi tudja, milyen értéke van a pénznek.

- Megengedi, hogy egy szivarra gyújtsak? s beszéljen, tudja hogy milyen szívesen hallgatom, de ne legyen olyan moralis Lili, ez nem illik önhöz.

- Hogy illik, vagy sem? ezzel mit sem törődöm, fájdalom, hogy azok nem moralisak, kiknek azzá kellene lenniük.

- Eddig még mindig csak a férfiakat szapulja, beszéljen a nőkről is, Lili.

- A nők! ma már nincs is nő, 90%-a a férfiaságot szenvelgi. Hol van az a korszak másfél századja tán - mikor a nő, ha elbukott, pellengérré állították, haját levágták s hamuval behintették, majd megvesszőzték, s a falu apraja-nagyja, boldog-boldogtalan arczul köpdöste. Higyje el Didi, ha visszavarázsolhatnám azt az időt, én magamat köttetném ki váltságul a templom elé, vagy bármilyen térre, s vesszőzne meg minden ember, csak még egyszer lehetnék én az, a mi már nem lehetek, s ha azzá lennék - igen ha azzá! tisztességes asszonynya, úgy sem hinné el senki, hogy az vagyok. Hisz ma a férfiak így beszélnek a nőkről:

»Minden nőt meg lehet hódítani, csak a módját kell tudni s alkalom legyen.« Egy ideig kételkedtem egyik barátom, Emil úr e mondásában s meggyőződöttem a legborzasztóbb

valóról. Én kiszemeltem neki az áldozatokat s ő bebizonyította nekem, hogy célját elérte, kinél hogy, de... elérte.

Egy csinos kereskedőné volt a szomszédné két gyönyörű kis leány anyja. Ezt a nőt a virágok hódították meg. Emil úr csinos ember s kabátjának gomblyukából soha sem hiányzik a piros szegfű. A kis kereskedőné naponta ott hagyta szegfűjét. Én ugyanabban a házban laktam s nem kerülte el figyelmemet, hogy virágját rendesen ott hagyja. Megkérdeztem, miért teszi?

Mert meg akarom hódítani az asszonykát, mondja Emil. A mint egyszer szegfűvel jövök fel önhöz, akkor tudhatja, hogy az asszonyka nem érdekel többé. Hónapokig vigyáztam Emil szegfűjére s az asszony viruló, mosolygó arczára; egyszerre az asszonykát bánatos arcczal sirni láttam; de Emil gomblyukában ott virult a piros szegfű.

* *
* * * * *
* *

- Sohasem hittem volna, hogy az én barátnőm, a kis Lili, ilyen morálhőső és elhiszi, ha ilyen dolgokat elmesélnek neki; nos, talán tud még egy-két ilyen virághódítót?

- Tudok egyet, még pedig igen pikánsat, de attól félek, nagyon meghatja önt, édes Didi, s inkább nem is mondom el.

- Engemet hatna meg ilyen ostobaság? sőt igen amusante, mulattat, - kérem, beszélje el.

- Ez is Emillel történt ezelőtt pár évvel. Szegényt kikoszarozta egy nagy partie, a lány nem volt csúnya s Emil nagyon a szívére vette a refusét. Életében akkor volt két napig bánatos - el is hiszem neki, nagy pénzzavarban volt.

Márczius vége felé lehetett, a farsang utolsó napján, midőn Emilt a lesújtó hír érte, hogy nem kapja meg a leányt. Hamvazó-szerdán ki sem mozdult szegény a szobájából, csütörtökön annál többet járt - az uzsorásoknál... Pénzt vett fel s elutazott a Rivièreára.

- De mi közöm nekem - szólt Didi báró az ön barátja utazásához, beszéljen inkább a hódító-ról?

- Legyen türelemmel, rögtön befejezem s mehet a partiejához, t. i. a kaszinóba. Mi van ma baccarat... vagy...?

- A partiehoz még van idő, s kíváncsi vagyok hallani, mi az, mi engemet meghatna, mint maga az előbb monda.

- Attól félek még mindig, de végtére nevetek nem mondok, s önt név nélkül elbeszélésem talán nem érdekli.

Emil, mint mindig a grandseigneur, a legjobb fiakkeren ment ki a déli vasúthoz. Alig volt ideje jegyet váltani, szalad egy kupéhoz, melyben egy nő ült: B. grófnő. A grófnő komolyan vont a magát a kupé tulsó végébe s kalapját mélyen a szemébe húzta, mely arcját láthatatlanná, azaz felismerhetlenné tette, de minden mozdulata elárulta az előkelő nőt, s meglátszott rajta, hogy igazi dáma.

A vonat dübörögve indult el, s a grófnőnek nem volt ideje indulás előtt a vonatvezetővel beszélni s midőn az bejött a jegyet felülvizsgálni, akkor kérdezte, hogy vajjon nem-e az a kupé, melyet komornája rendelt, ki a II-ik osztályu kocsiba ült.

Emil egy-két pardont mondott s a legközelebbi állomáson átment a mellék kupéba.

Már későre járt az idő, kettőt mutatott az óra éjfél után. Ebben a pillanatban a vonatot alarmírozzák. A dübörgés megszűnik, de annál nagyobb a futkozás és zaj minden felől. A vonat megáll; s mily csodálatos véletlen! a grófnő kupéja kigyulladt, hogy miként? ki tudja?

- Érdekes kezd lenni - szólt a báró. - Nos! tovább, tovább! hogy volt? a kupé kigyulladt?

- Igen! s miután minden kupé telve volt utasokkal, a grófnő átült Emilhez. Persze most a grófné kért bocsánatot, hogy éjjel zavarni kénytelen őt, ám reggelig, mire Triestbe értek, a legszebben megbarátkoztak. Reggelinél találkoztak s együtt kocsiztak ki a szép Miramáraiba.

A tenger oly édesen mozgott ide s tova, kék, majd zöld színe izgatta érzékeiket, s olykor, ha egy hullámot dobott kéjelgésében a vad tenger vize, lopva csókolta a partnak oldalát: a grófnő meg-megállt, s a mint végig tekintett a felcsobbanó habokon, irigyelte a partot az édes csókoktól, a melyeket az lopva kapott a hullámoktól.

Miramár partjainak zöld lombjai mélyen hajlottak le kövér leveleitől, s a madarak oly édesen csiripeltek... Emil s a grófnő a kaméliafák alatt szorosán egymáshoz fűződve, szótlanul sétáltak, kiki saját gondolatával volt elfoglalva. Emil bizonyára az elpárolgott partíró álmodozott s a grófnő az itthon hagyott szegényeire, vagy a nagy misére gondolt, mert nagyon vallásos... hisz maga is tudja édes Didi, hogy a grófnő el van ismerve, mint egyike a legvallásosabb és legerényesebb asszonyoknak?!

- Én? hisz azt sem tudom kiről beszél? - szólt a báró bámulva.

- Vagy igaz, nem tudja...

Tehát gondolataikban elmerülve mennek a kaméla-alléon végig. Ama filagoria alatt, mely csupa kaméliával van körülülve, egy szobor áll. E szobor mindenki figyelmét leköti, oly művészi öntés. A szemlélőre ijesztően hat e blazirt arc, s a szemei meg oly megvetően néznek le az emberekre... A szobor háta mögött egy kőpad, zöld gyeppel bevonva, pihenőre hívja a sétálókat. Emil és a grófnő a padocsára ültek le.

- Asszonyom! grófnő! maga egy tirannus! nézze én örökre rabszolgája leszek, hallgasson meg. Hallgasson meg! térdre borulva kérem önt! - s midőn térdére ereszkedett, hogy, hogy nem? egy kaméla esett le a fáról.

A grófnő sikoltva ugrott fel. Azt hiszem nem tirannizálta többé Emilt, s együtt utaztak a Riviérára: - s a grófnő évekig csak kaméliát hordott a hajába - a kalapján s mindenütt.

- De hisz az én feleségem is kaméliát hord vagy hordott? - vág közbe Didi báró - aztán meg az én feleségem is született grófnő, de az még sem ő, ki lenne neki rabszolgája? so'sem volt szép. Csak tudnám a nevét? becsületszavamot adom, senkinek sem mondom el.

- Hm! hm! hát mégis csak érdekli önt? a nevét igazán nem tudom.

- Higyje el, hogy nekem egészen tout-égal, hogy a feleségem volt-e? csak nem szeretném, ha a világ beszélne nevemről. Különben a feleségem tehet, ami neki tetszik, s a historia, mit elbeszél, nagyon mulatságos, alkalmilag, ha a feleségem jó kedvében lesz, megkérdezem tőle: nem-e ismerte azt a grófnőt?

Most jó éjt Lilli, s még egy csókot Didiének! - s fütyörészve hagyta el a báró a boudoirt.

Én másnap remegve vártam a dolgok lefolyását, nem is tudom, hogy lehettem ilyen ügyetlen, ilyen hüen elbeszélni a bárónak a historiát.

A következő este theára jött hozzám Didi báró s elbeszélte, hogy Emillel véletlen tegnap a partinál találkozott.

- S ön szólt neki a grófnőről?
- Rá is értem én gondolni az ön grófnőjére? Dehogyan szóltam! Az az átkozott baccarat! képzelje csak Lilli, 20 ezer forintot nyert el tőlem Emil.
- Ez az egész? s ön mit fog tenni Emillel?
- Mit tehetek? van reményem visszanyerni a legközelebbi partin...

* * *
* * * *
* * *

Négy heti súlyos betegség után végre kedves munkámhoz foghatok. Irni fogok. Leirom gondolataimat, mely agyamat körülfonta s mintegy behálózta, és a legnagyobb testi fájdalmam elviselését megkönnyítette a lelki fájdalom.

Szegény báró, mily önfeláldozólag ápolt, néha még a partit is elmulasztotta s engem folyton azzal vigasztalt:

- Legyen erős Lilli, nem fog meghalni, befejezheti megkezdett művét. Én is mondok el egy-két apróságot életemből, csak legyen nyugodt.

Hála az Égnek! felgyógyultam, de beszélnem nem szabad, az orvos megtiltotta, tehát leirom gondolatomat, s átolvassam végett a bárónak adom, ő lesz a legjobb kritikus. Első sorban elnéző lesz, másodsor meg sem érti, harmadszor ha véleményt mond, nem izgat fel vele. Érthetetlen, együgyű, de alapjában jó ember.

Nagy lelki rázkódtatáson mentem keresztül, hisz olyan nagyon szerettem őt!

Első szerelme volt ez a félvilági nőnek. Egy egész világot véltem szeretni én, ki csak a félvilágban mozoghatom, azon felében a világnak, a mely nem világ, csak porond - melyen járunk; de azt hiszem, a szerelem, ha van szerelem, de kell lenni, mely lépten-nyomon kísért és hallható e szó: szerelem - ez mindenkinél egyforma. A szegény pórno is szerelmes lehet, úgy mint egy királynő, mert mindenki szeret a maga módja szerint.

A királynő talán büszkén eltitkolva azt; a pórno egy kapa földnek hantja alá temeti gondolatát s azzal fejezi ki édes, ábrándos érzetét, hogy - mélyebben vágja kapáját a földbe. Ha viszonzva érzi, tudja szerelmét, vígan dalol hozzá. Ha kételkedik szerelmesében, sírva túrja a földet, melynek gyümölcsét epedve várja majd. S mégis boldogok!

A királynő szerelmét suttogva beszéli az egész világ s bámulják s hiszik, hogy szeretni tud, hogy is ne tudna szeretni egy delnő, kié az egész világ?!

A pórno, hogy szerelmes, ez természetes színben tűnik fel a világ előtt, de ha a félvilági nő szerelmes, nevetség tárgya s ki hinné el? Eh! mit, ez lehetetlenség! van is ennek szíve!

Midőn betegségem első hetében lelki rázkódtatásomból felocsúdtam, annak tudatára ébredtem fel, hogy nagymérvű ideggörcsök okozták kábultságomat. Ehhez járult tüdőgyulladás, torokfájás s ennek következtében beszélnem hetekig nem volt szabad, s így irtam le lassan azt, mit beteg agyam diktált.

* * *
* * * * *
* * *

Igen; szerelmes voltam, s hittem, hogy ő is szerelmes belém, hányszor mondta nekem, hogy hogyan, miképen szeret?

Szereti lelkem tisztaságát, melyet nehéz volt megőrizni e körben, melyben élek.

Szerelmes mindenbe, mi bennem rejlik. Imádja egyenes jellememet, bámulja kis eszecskémet, melyből naponta egy-egy új eszme száll tova, hisz ezt senki sem tudja úgy felfogni, mint Ő, Ő az író, mert csak egy író, egy művész tud szeretni úgy mint senki más.

Milyen izgatottan vártam szerelmesemet! Karjaimat kitárva álltam órákig a lépcsőházban, míg végre jött az én író. Ekkor tárt karomat nyaka köré fontam, forró csókokkal halmoztam el s ő a csóktengerben úszva engemet a szerelemtől ittasulva vonszolt magával az első chaise-longe-ig - hol gyöngéden tett le s mámoros hangon kérdezte:

- Csakugyan szeretsz engemet, L i n a ? (Sohasem nevezett a tőle utált Lilli néven.)

Én szólni sem bírtam, égő szemem pillantása rája tapadt s ő folytatta:

- Hát nem múló szeszély ez tőled? igaz lenne, hogy szeretsz? sőt mint mondod, szerelmes vagy belém? szerelmes a szegény fiúba, kinek semmije sincs, még annyi pénzecskéje sem, hogy egy hónapban néhányszor megvacsoráltasson.

Ilyenkor kényes szemeimet kopott, tintás kabátjába törültem s alig hallhatóan nyöszörögtem:

- Igen, szerelmes vagyok, egészen a tied vagyok, a szegény íróé, a tied! s mondd csak, mit irtál ma?

- Ma nem irtam semmit, de gondolkoztam új regényemen, mely megszülemlett agyamban s egész nap alakjaimmal voltam elfoglalva. Lelki szemeim elé állítottam őket, beszélgettem velök, szóval beleéltem magamat regényem alakjaiba, azok jellemébe, s most már kész a regény, csak kivitelre vár. De édes Linám, miért nézel reám oly elcsüggedve?

- Bámulok édes regényíró s már előre is örülök dicsőségednek, s a babéroknak, melyet első regényed hoz. Ugy-e szép lesz? Mondd csak imádott, édes, kedvesem, alakjaid között én is... ott lebegtem?

- Kedvesem, drága Linám, rólad egy külön regényt írok, tele veled, rólad! csak rólad írok a sorokban s azok között. - Oly édesen ölelt, mikor ezt mondta.

- És mi lesz a címe annak a regénynek, melyet rólam írsz? kérdeztem őt, s magamhoz szorítottam erősen, s remegve vártam a választ... s epedve a regényt.

Napok s hetek multak, ő, imádottam az író irta első regényét. Kereste alakjait saját lelkében, agyában, sőt álmaiban is ezzel foglalkozott. És a mily mértékben kidomborodtak lelkében az alakok s egész nagyságukban álltak meg előtte, ép annyira lassan-lassan elmosódott előtte az én alakom. Háttérbe szorultam - ez természetes is - mivel ők előtérbe léptek. Hát az örök, a megváltozhatatlan, a rajongó, a kéjes szerelem - melyet eddig érzett hová lett? Eltiporta egy mélyebb érzés: az önzés, melyet az ambíció dobott a szerelem elé.

Esős idő volt. Rendes időben 9 órakor szokott szerelmesem hozzám jönni. Ezelőtt pontos volt, sőt nagyon sokszor megelőzte az órát. Mióta regényét írta, naponta megvárattott azzal a kifogással, hogy regényének alakjaival foglalkozott.

Én hittem neki, s beleképzeltem magamat helyzetébe, s ha az elismerésről, dicsőségről, babérajairól beszélt, mit első regénye hoz, már előre is könyeztem örömben.

Szerelmesemnek, egyetlen barátomnak elkezdtek fogyni alakjai, melyeket kontemplált.

Lassan a fellegekből leszállt a földre és az élők között kereste azokat, s engem elhanyagolt. Ha szemrehányást tettem neki ezért, mérgesen s daczosan hagyott magamra. Egy-két nap múlva megbánta tettét, bocsánatot kért, hogy bántott; ha kisirt szemeimet látta, megcsókolta azokat, s az övében is könny ragyogott; vagy talán csak reflexje volt az én könnyes szemeimnek? szóval, multak a napok, hetek, hónapok s én napról-napra boldogtalanabb lettem mindaddig, míg a könyörülő Isten nem könyörült rajtam.

Nagy beteg lettem! Oh! be könnyű lett volna átélni ezt, ha testi fájdalmam elfelejtette volna lelki bánatomat... s ha ő ápolt volna. Nem tette! nem ért rá!

El volt foglalva első regényével, melynek szerelmem lett áldozatja.

* * *
* * * * *
* * *

Betegségem jobbra fordultával csendes magányt rendeltek az orvosok s én ez idő alatt elejbém varázsoltam mindazokat az alakokat, kiket eddig ismerni véltem. Azokat, kik sokat, beszéltek a szerelemről; én mint egykoron, Ő, az író, én is alakjaimmal valék egész éjjel, egész nap. Együtt éltem velők, megbeszéltem a legaprólékosabb részleteket s ők is elmondták véleményüket arról, hogy mi a szerelem?

Az egyik, az első, Kwiksz báró, oly ostoba arcot vágott, midőn e témáról kezdtem vele beszélni, hogy formálisan elfogyott türelmem.

Félrelöktem csontos alakját s előrántottam ama kis menyecskét, kit Emil szegfűje hódított meg.

Oly mosolygónak láttam, mint egykoron, akkor, mikor még Emil piros szegfűjéhez nem szagolt, s ezt felelte csengő hangon:

- Azt kérdezi tőlem, asszonyom, hogy mi a szerelem?

Egy virág, a melynek illata oly erős, hogy ha egyszer hozzászagoltunk: illata örökre megmarad. Ha egy ideig nem is érezzük e kábító illatot, egyszer véletlen, öntudatlanul ismét megüti orrunkat, érzékeinket, idegeinket. Azért óva intem asszonyom, ne szagolja meg soha azt a virágot, melynek neve: szerelem.

Szeretni szabad, sőt kell.

Szeretni nagyon, igen nagyon! mint én egykoron szerettem gyermekeimet, férjemet...

Ah! az a szegfű! emlékszik asszonyom?

Felocsudtam néhány perczre, majd Emil vihogó arcát láttam, ki nem érti ezt a szót, mi a szerelem? Didi báró is bámulva nézett egy kapu felé, mely kapunak háttérét mennyországnak vélte, s a kapu felett szinte nagy aranybelükkel volt a felirat: szerelem.

Didi entréet akart fizetni, azt hitte, hogy valami ódon amfiteátrum. Igyekeztem neki magyarázni, hogy mi az?

Szegény jó barátom nem értette meg, hogy is értette volna? hisz ez pénzért nem kapható.

Kifáradtam már a szerelem témájának fejtegetésébe. Utolsó erőmet feszítettem meg s újra beszédbe eredtem vele, az íróval.

Szegény! mily tehetetlenül állt előttem s midőn azt kérdeztem: ismer-e még? bambán nézett reám; szemeiből hiányzott a tűz, a hév, melyet ezelőtt láttam bennük. Kezében egy csomó irat volt, melyet felém igyekezett nyújtani, de lassan hanyatlott le karja, s homályos szemeit beteges pillái bágyadtan fődtek be.

- Nos! mi a szerelem? - mondja hát édesem, vagy nem ismer? hisz nem is oly régen szerelemmel... igen! igen? Te voltál az, ki tudtad velem, hogy mi a szerelem? nos szólj! szólj! kiáltottam fel lázamban -----

Az író, ki egykor hévvel beszélt velem, ki elhitette, hogy ő tudja csak, hogy mi az, most suttogva, félve dadogja:

- Lina, kedvesem! te kérdezed tőlem, mi a szerelem? Nincsen szerelem, s ha van, mondd el te nekem, mert én nem tudom, csak pusztá szónak ismerem.

Egy szúnyog zümmögése ébresztett fel e borzasztó álomból, mely előbb jól megcsípte arczomat. Véretem szítta, egy kis daganatot hagyott hátra s tovarepült. Röphártyái vígan zizegtek, mintha kilesett gondolataimat nevette volna.

Néhány perczig a szúnyog kötötte le figyelmemet, sajnáltam szegényt, mert hát azóta bizonyára kimult attól a beteg vértől, melyet lopva szívott beteg testemből magába.

* * * *
* * * * *
* * * *

Két nap mult el azóta, mióta lázas gondolataim a kétségbeesésig üldöztek, s még mindig adósa maradtam a válaszszal az írónak, ki belém öntötte azt a hitet, hogy igen is, van szerelem s ez nemcsak pusztá szó, mint ő mondotta.

Lázam elmúlt, s én gyenge beteg észszel gondolkozni kezdtem e kérdés felett, s gondolataimban Ő, az író lepett meg.

A napnak ragyogó sugarai mosolygva derengtek át hálószobámon, melynek csendjét az orvosok, ápolóné, öreg barátom a báró, no meg a kis szúnyog zavarták meg egy-egy perczre.

A néma csend ismét beállott és e pillanatban egész váratlanul - mint fentebb említém Ő, az író lepett meg. Nem tagadhatom, a viszontlátás kellemetlen volt nekem, s azt hiszem neki is.

Banális dolgokról, betegségemről beszéltünk, azaz csak ő, mert szobalányom már az előszobában mondta, hogy meg van tiltva nekem a beszéd.

Elmondta regényének sikerét, ámbár vannak hátrányai is. Majd a szép időről beszélt; a lóversenyekről s azután azt kérdezte, mit szándékozom tenni a nyáron? hová megyek fürdőre? Ő - úgymond - drámát akar írni, s egy újabb regényt, de ehhez kellene egy lény, egy nő pl. maga, ki megmagyarázná nekem, hogy alapjában mi a szerelem?

Izgatottan kezdtem mozogni ágyamban, majd forró láz rezegtette szempilláimat; féltem ez embertől, ki elleste gondolataimat.

Nem felelhetek önnek e kérdésére; én sohasem hajhásztam e szó lényegét, de ha éppen tudni akarja véleményemet, majd ha erősebb leszek, elmondom önnek. Most Isten vele! fáradt, álmos vagyok.

Elment! vajjon nem deliriumban láttam-e őt? ő lett volna a valóságban? Ő az író, kit olyan nagyon szerettem... Pedig most nem érzek egyebet, mint valami iszonyatos kínt, mely lelkekre nehezedik.

Három morfin-port vettem egy helyett s átéltem, most már tudom mi a... szerelem.

A mi fajtánkból való beteg (értem ezt a lázas idegkört) mindnyájan tudjuk azt, hogy mi a morfin hatása.

Gyönyörű, kéjes álmok...

Rózsalánczokkal körül fonva érzi magát az ember, megszűnik a kín s a lelki fájdalom enyhül. A mi szaggat, a mi gyötör, édes érzelmmé válik, s kéjesen szenved el az ember a töviseket.

Az én idegeim erősen tiltakoztak e hatással szemben, s erős akaratom meggátolta az öntudatlan alvást. Ébren álmodtam s válaszoltam az írónak, és megkíséreltem bonczolni a szerelem szócskát.

Mi a szerelem?!...!

Van egy hatalom, melyet élő emberi ajkról kiröppenő szó nem képes kifejezni. Mindent, a mit érez, bele önteni igyekszik arczába, szemeibe, mosolyába annak, a kivel el akarja hitetni, hogy szereti.

A szerelemnek ezt a nagy játékát elhiszik főképen a nők.

Én is elhittem!... Ha ő beszélt nekem a szerelemről, melyet életében most érez először, ehhez a lángoló hévvel, majd lágy melodikus hangon kimondott szóhoz szemei sugarába öntötte lelki érzeményét. Egész arcza átszellemült s mikor én ezt láttam, megvarázsolván néztem reá; lelkemet sírni, nevetni éreztem egyszerre, s egy kimondhatatlan érzés zsibbasztotta el egész lényemet és ez, ez lehetett a tiszta, az igazi szerelem.

Igen! ez volt az a kéjes, boldog érzés, mely könnyeket csalt szemeimbe, s a milyen hamar jött, úgy el is múlt. Aztán nevettem, hogy mit? nem tudom. Bizonyára a szerelem varázsa nevettegetett s ríkatott meg egyszerre.

Igen! ez volt a szerelem... Újra delejesálmú gondolatok üldöznek, s látom mindazokat az érzelgős arczu alakokat, kik előttem megjelennek; látom őket lelki szemeimmel, - de oh! borzalom! - bőr és hús nélkül.

- - -

Egy kis koponya gurul előttem, ez nő lehetett; bizonyára a piros szegfűs kis asszonyka! Sem nem nevet, sem nem sír.

Két más koponya egymással áll szemben, mind a kettő férfié. Az egyiknek szép, ép fogsora van: ez a báró koponyája. Egyebe sem volt a jó áldott Didi bárónak, mint a jó foga. Elvitte sirjába s a kripta mohlepte kőfedele megőrizte manap is. A másiknak szemeöldrei mily kicsinyek! ez az Emil koponyája. Brrr! mily bárgyu.

Rettenetes!

Miért üldöztök engemet, ismert egyének koponyái?

Ő, az író, igen! az Ő koponyája ez, melyet két kezem között tartok!

Reám mereszti szemüregét, s elrabolja tőlem az utolsó illuziót, ha ránézek az agynélküli koponyára.

Mily nevetséges!

Hát ezt szerettem én? e koponyát?

Brrr! mily utálatos. Nem ezt! Hát mit? az agyat?

Nem! nem! azt nem, hiszen abból kipattanó gondolataival hanyagolt el engemet.

Tehát mit? a bőrt, mely e koponyacsonton szép simán feszült meg az élénk húson, mely a csont és bőr között pihent. Orra alatt ott henczegett egy kis bajusz, mely csábítólag intett felém, s ha a száj, mely most itt vigyorog, mosolyogni kezdett, egy világot ígért nekem e váz.

Porba veled a többi közzé! Menj! légy olyan mint a többi. Én szerettelek volna...

Nem! soha!

Oly erővel vágtam a koponyát a földhöz, hogy szinte zuhanását véltem hallani.

Viziómban átéreztem a legapróbb részleteit is az édesen borzasztó érzésnek, de öntudattal: s meggyőződésem az, hogy a szerelem egy láthatatlan, erős hatalom, melyhez élénk fantázia kell, de az erős, a kitartó makacs akarat legyőz mindent!

Kedves író barátom, higgye el nekem, hogy a szerelem nem más, mint az idegeknek túlságos gyengesége s egy adag képzelődés.

* * * *
* * * * *
* * * *

Mily szép az élet! Nyüzsgő tömeg, fényes kirakat, aszfaltos járda, kaczkias tisztok, komoly államférfiak, beesett arcú hivatalnok-sereg, oh! mily szívesen látlak titeket! Csicsergő madár a fakadó lombon; csendes berek és még csendesebb tó brekegő békáikkal - üdvözöllek.

Mily szép is az élet; ezt csak akkor tudja az ember, ha súlyos betegségéből fellábadt.

Mielőtt megbetegedtem, mindig meghalni szerettem volna. Mikor beteg ágyam körül láttam a kétségbeesett arcokat, s láttam egyik-másiknak elrejtett könyeit: akkor kezdtem ragaszkodni az élethez s minden fohászom, könyörgésem, sóhajom fel-felszállt a csillagokon túl is, a láthatatlanságba - az Istenhez, ki életet ad.

Ismét a régi vagyok!

*

Lili vagyok!

Érzem már előre azt a kéjt, melyet érezni fogok az este, midőn összes lámpáim meg lesznek gyújtva.

Nem is hittem, mily ingerlőleg hat idegeimre kivilágított szalonom; vagy talán új toiletem, melylyel a báró lepott meg a mai estélyre.

Vajjon barátnőim, hogy fognak kinézni? Ella okvetlen fekete gazir ruhájában jön, melynek mély kivágása még fehérebbé teszi a nélkül is habvállait. Arany-sárga hajába biztosan rezedát tűz. Méltóan igyekszik majd a reményt osztogatni; szinte látom vékony újjait, a mint billegtetni a zongorán s ábrándos szemeivel miként keresi a sikert: vajjon hatott-e játéka vagy nem?

Biri - a mindig kaczagó - miként mutogatja alabástrom-fogait, hogy rázza majd hóbortosan bozontos fekete haját, ha egyik-másik uniformis másfelé kacsint?

Mily régen nélkülöztem én mindezt? s miért?

Hogy mindezeket az alakokat egy ember szemében megtestesülve lássam - elvonultam! Lemondtam mindenről. Régi társaságom nem kellett. Elhanyagoltam a bárót; úntam a

színházat; versenyekre nem mentem, és... mégis mily boldognak éreztem magamat a szegény író közelében.

És most?

Ismét ott kell kezdenem, a hol egy évvel ezelőtt végeztem.

Nyolcz óra este. Öltözni megyek.

Soha oly hamar nem végeztem be toillettemet, mint tegnap.

Előérzetem nem csalt.

Váratlan esemény állt előttem.

Mit nekem Ella toilette-je? Mit nekem Biri bozontos fekete haja?!

Estélyt adtam. S milyen csodálatos akarata a sorsnak - Kwiksz bárót jelentették be.

Ő nálam! lehetetlen!

Kézcsókolva közeledett a bukott nőhöz, s tényleg megcsókolta kezemet, melyet akkor ellökött midőn még más sohasem csókolta.

Még most is borzongat a hideg, ha arra gondolok, a mikor térdemre rogyva hagyott el.

Mily rút jellem! vajjon felismert-e? vagy csak tettette magát, hogy sohasem látott? vagy az ismeretlennek az ingere unszolta vétkes lelkét az udvarlásra? Tartuffi hizelgéseinek mily skáláját használta akkor, a mikor így szólt: Soha szebb nőt nem látott, soha bajosabbat, mint én vagyok.

- Még falun sem? kérdeztem őt. Bámulva nézett reám.

- Falun?! falun?! nem emlékszem! melyik falun? kérdezte bután.

- Csöndes kis falun, őrnagy úr, hol oly boldog volt egykor a kis Lina, a nagymamával, a kedves nagypapával, a sánta pesztrával, s a komoly sárgás bőrű Niccolinéné nevelőnével.

Elköltöztek mind! bánattal és szomorúsággal lelkükben, és egy égi vigasszal, hogy talán boldog lesz az egykori Buksi, a kis Buksi, majd Lina és később L i l l i .

- Ma parole, soha! s nem szeretem a falusi libákat - mondja kissé gondolkozva - mind olyan egyformák, azok azt hiszik:

Mann ist nur fur sie da!

Épen jókor jött Didi báró - mert ha még egy perczig előttem áll - talán arczul vágom ezt a képmutatót.

A kövér Fanchon is felém közeledett ezerszin sallanggal övezett gáz Empire-toilette-ben, melynek uszályát egy kis kadett tolta ide s tova, hegyes orru lack-czipőjével.

Minek mondjam el az ismerősök, barátok és a most bemutatott tisztelt vendégek felvonulását.

Együvé verődve, a buffetbe mentünk víg pezsgőzésre.

Mindenki mulatott! csak az én lelkem vigassága, öröme, boldogsága volt feketével bevonva.

Bosszút forraltam... bosszút!

Világosodni kezdett. Az én vendégeim még mindig révedeztek a szerelemben. Egyik pár a pálmák alatt ült s epedve leste a másik szeméből, mily választ kap a léha kérdésre s milyen a megoldás.

A másik pár már tisztában volt a holnappal.

Didi báró rég elment a baccarat-partiejához: én Kwikszet néztem s utáltam jobban mint valaha.

Mellém ült s újra ott kezdte, a hol tiz évvel ezelőtt:

- Mily boldogság lenne együtt utazni!

- Hová! - kérdeztem őt - talán Olaszországba a szép kék eget bámulni? vagy valamelyik fürdőre szándékozik őrnagy úr! (Múlik az idő, az egykori alhadnagyból őrnagy lett azóta.)

- A világ végére, Lili nagysád, magával! Maga olyan grande-dame! Lássá, én most pensióba megyek, megnősülök.

Tudja mit? nem bánom!

Legyen a feleségem.

- Komolyan érti ön a nőülést, őrnagy úr, vagy tizenhat évesnek tart s azt hiszi, egy-két udvarias szó, a bárói rang elkábit? Vagy talán mindig így szokta a kiszemelt hölgyeket elutaztatni, egyik városból a másikba?

Nem jó szisztéma, alhadnagyom - pardon! őrnagy úr! Minden nőnek gyengesége mellett nagy ereje is van! Vagy talán felejté, hogy februárius másodika van: gyertyaszentelő s nem halottak napja?!!

- Halottak napja? mi közöm nekem a halottakhoz?

Én Lilit imádom! s megkérem feleségül, s nos, akar Kwiksz báróné lenni? Elviszem innen messzire, és senkisé fog tudni arról, hogy Lili valaha másé is volt, mint az enyém!

- Hát becsületérzete mit sugallna önnek, ha a felesége lennék, s bevezetne olyan társaságba, hol engemet elfogadnának mint Kwiksz bárónét, de nem fogadnák el s ajtót mutatnának Lilinek? Megverekednék értem; nem érettem! a nejeért? s becsülne továbbra is?

- Mily furcsa kérdések, Nagysád! úgy látszik ma nagyon izgatott, majd várok a jobb jövő reményében, ha megengedi, holnap teszem tiszteletemet.

Bámulva néztem utána. A többi vendégeim is eloszlottak. Aludni mentem. Nem aludni, elsíratni, elzokogni boldogtalanságomat.

Oh! borulj szememre te gyászfátyol, ködös, szomoru éj, takard be egész multamat. Ki tudta azt, mit tudta a kis Buksi, a Lina, a Lili, hogy egy ember, egy huszártiszt, Kwiksz báró ily jellemtelen legyen!

*
* * * *
* * * * * *
* * * *
*

Két nap mult el azóta s Kwiksz őrnagy nem jött el. Elmaradása kissé megnyugtató; hát mégsem vetkőzött ki az ember - emberi méltóságából, s nem követ el lehetetlenséget.

Először látott - mint mondta - tudja, hogy Didi báró kedvese vagyok s mégis első látásra nőül akart venni!

Bizonyára részeg volt! csak sohase látnám többé azt az emberi alakba bujtatott állatot, s mégis a legkisebb zörejre összeressen minden tagom. Félek, hogy eljön.

Csengetnek! megtiltom a szobalánynak, hogy beereszsze. Már késő, az előszobában van. Hál' Istennek, nem Kwiksz, hanem Didi báró.

- Hát maga, édes Lili, egyedül van? azt hittem, vőlegényét itt találom lábainál hódolni. Csalódtam, csalódtam! vagy talán nem is igaz?

Biri, a kis kóczos, beszélt tegnap a társaságban mint fait accomplit, hogy maga Kwiksz báróhoz férjhez megy, még pedig két okból: először mert ő hozta önt fel a fővárosba évekkal ezelőtt; másodszer, mert maga nagyon szerelmes volt egy íróba, ki magát megcsalta.

- Milyen pontosan van értesülve, Didi báró! Sokkal többet tud, mint én. Emlékszik, egykor, régen, hónapokkal ezelőtt én mulattattam önt élményeim elbeszélésével, most mulattasson ön. Kérem mondja el, mit is beszélt még Biri?

- Sokat mondott a kis mindentudó Biri - mondja a báró szatirikusan - hogy maga engemet azért unt annyira, s azért színlelt főfájást, ha magánál voltam, mert az íróval volt feje és szíve tele. Aztán maga azért lett olyan nagy beteg, mert az író beleszeretett egy vidéki földbirtokos nejébe s maga féltékeny volt rá nagyon.

- Féltékeny én, egy férjes nőre?

- Ugy-e, most megczáfolja maga-magát, mert épp maga mondta nem is régen, hogy minden nő meghódítható, csak alkalom legyen, s tudni kell, mikép? Ugy látszik, az író eltalálta a menyecskénél, hogy mikép kell meghódítani.

- Igaza van, báró úr! azt mondtam, - de higgye el, ezt az asszonyt könnyű volt meghódítani. Férje igen jó ember, ki inkább az ökre szarvaival bibelődik, semmint a magáéval törődnek, pedig bátor ember; azt mondják, hősiességek vitt véghez egy háboru alkalmával. Az asszony vagyonáért ment hozzá s szeretőt tartott férjhezmenetele óta. Érzékei eltompultak férje és szeretője iránt, és most egy másikat keres.... az író kapóra jött.

- Tehát Lili, nem is tagadja, a mit Biri elbeszélt... Igaz ugy-e, hogy szerette?

- Kérem ne beszéljünk arról, hogy szerettem-e vagy nem? Ő ír, el van foglalva s naponta háromszor-négyszer ad rendez-vous-t t. i. a menyecske az írónak, melyet ő pontosan betart.

- Tehát szerelmes a menyecskébe, s maga féltékeny még most is?

- Ön nagyon kíváncsi! s én őszinte leszek. Nem vagyok sem szerelmes, sem féltékeny. Én gyűlölöm őt! még azt sem! megvetem őt! és sajnálom az asszonyt.

- Nevetséges! sajnálja az asszonyt, miért??

- Mert az író csak hiúságból szereti őt. Mit bánja ő, bármilyenek legyenek is a következmények!

- Honnan tudja, hogy csak hiúságból szereti?

- Az író becsületszavát adta nekem, hogy csak hiúságból akarja affichirozni s regényéhez alakot keres; - alakot, ki férjét és szeretőjét egyszerre csalja meg egy harmadikért.

- Kwiksz báró szépen meglepett minket, éppen igen mulatságos témán rágódtunk, nemde kis barátnőm?

- Lehet, hogy ön mulatságosnak találja. Honnan jön, őrnagy! foglaljon helyet s meséljen nekünk valamit. Volt tegnap a színházban?

- Két nap óta sehol sem voltam. A hotelban, hol szállva vagyok, éjjel folyton zene van: multságok, bállok. Nappal aludtam.

- És éjjel valami fontos dolgon törte a fejét az őrnagy, valami életbevágó dolgon... - mondja malicziózusán Didi báró.

- Az ember mindig életbe vágó dolgon gondolkodik, mert bármit tesz, minden az életbe vág, nemde Lili nagysád? Kegyed is el van merülve gondolataiba.

- Igen! én is gondolkodom, csak úgy mint Önök; de mondja kérem őrnagy úr, volt maga tiz évvel ezelőtt egy Dembi nevű állomáson?

- Dembin, Dembin?! mormogja orra alatt az őrnagy; igen! voltam s mért kérdezi éppen, hogy Dembin voltam-e? kedves emlékek fűznek oda - saperment! Die Jugend.... két legyet fogtam ott egy csapásra.

S az egyiket agyon ütötte örökre. És a másik, őrnagy? kérdeztem kíváncsian.

- Hogy halva maradt-e, nem tudom, alig hiszem. Egy kis leánykáról van szó, a másik légy, mely röpül, én magam vagyok. Soron kívül lettem főhadnagy. Szép kis leány volt, szegény! azóta nem voltam Magyarországon, és mi több soha eszembe sem jutott a lány, csak a története. De milyen furcsa! Lili nagysád hangja olyan frappánsul hasonlít ama kis leány hangjára. Miért lett olyan halovány? mi baja?

- Semmi, semmi! folytassa kérem, mi lett abból a kis lányból, kit ön Dembin hagyott? én is ismertem ott egy lánykát, úgy hitták: L i n a .

Becsületes szülők gyermeke volt, nem ezt ismerte-e ön is? csak nem ön az az alhadnagy, ki Linának házasságot ígért? ki két becsületes öreg embert a sírba lökött? s a szegény kis Linát megcsalta, rútul elhagyta? Vagy ön lenne az???

Kwiksz hebegni kezdett. Szemét iszonyúan meresztette rám s alig hallhatóan mondta.... Igen! én.... én.... én ismertem Linát.

- Ön! - kiáltottam izgatottan, hevesen - ön! hát mért nem tartotta meg szavát? vagy ha tiszt nőnek adja becsületszavát, az nem becsületszó? Mért taszította e lányt a nagy világba, a nagy világ martalékául? Oly tűzzel és hevességgel beszéltem, hogy kétségtelenül felismert.

- Én be akartam váltani ígéretemet - mondja az őrnagy - de lehetetlen volt. Nem volt sem nekem, sem neki kauciója, meg születése is oly homályos, olyan bonyodalmas volt; szegénynek az anyja....

- Az anyám! kiáltottam s ájultan estem össze.

*

Sokáig lehettem önkívületben. Későn este, midőn magamhoz tértem, az orvos és szobalányom, a hú Teréz állt ágyam mellett. Gondolkoztam. Anyám! igen, anyámat említette, kiről sohasem tudtam semmit, sohasem tudtam: k i v o l t a n y á m ?

- - -

Zimankós reggel lett. Kövér hópelyhek kavarogtak rendetlenül a légben, oda-oda csapódtak ablakomhoz, mintha mind előhírnöke lett volna változó életemnek. Majd rettenetesen zúgott a szél s kísértetiesen nagyot-nagyot lobbant kandallómban a félig kialvó tűz.

Teréz óvatosan nyitott be, benézett, vajjon ébren vagyok-e már? két levelet tett le éjjeli szekrényemre s távozott.

Szegény Teréz! ha tudta volna, hogy e két levél tőled is elválaszt örökre, talán be sem hozta volna ily korán; vártál volna még néhány perczet vagy órát.

Didi báró kuvertjét ismerem; a másik irást, - a másik irást is láttam már valahol. Mit írhat Didi? valószínűleg hogylétemért aggódik. Felbontom, s mily csalódás!

»Kedves Lili vagy Lina!

a hogy tetszik. Én mindent tudok. Szeresse továbbra is az irót. Ez elég fantasztá lesz magát megérteni. Én és barátom, Kwiksz báró nyugton hagyjuk kegyedet. Azon összeget, melyet magának ígértem válásunk után - igaz, nem sok, csak 30 ezer forint - de ezt inkább elkártyázom. Higgye el, sokkal jobban mulatok. Nekem nem kell olyan lány, ki szeretni tud; csak a szívtelenség mulatságos és változó.

Ismerem a maga büszke jellemét; a lakást, melyben most lakik, átadja utódjának.

Isten önnel!

Didi a báró s. k.«

- Hazudnék, ha azt mondanám, hogy e levél egy perczre is csodálkozásba ejtett. Nem éreztem semmit. A másik levél olvasatlanul is remegésbe hozta egész lényemet.

»Lili nagysád!

Tegnap Ön rosszul lett s én felismertem kegyedet, a kis Linát, kit oly régen nem láttam.

Igazán örülök a véletlennek, hogy összehozott s emlékszem minden szavára, mit a multkori estélyen mondott.

Igaz! halottak napja volt. Ön az atyja sírjára koszorut vitt, s onnan velem.... hisz a többit már tudja.

Én elhagytam magát másnap reggel....

Szegény kis lány. Ön nem tehet róla, hogy az Ön anyja az én atyám második neje volt. Az Ön atyja katonatiszt volt s megszöktette a kegyed anyját atyámtól, mert halálosan szerelmes volt bele.

Atyám az Ön anyjáért a kegyed atyjával pisztolypárbajt vívott s az Ön atyja golyója szíven találta atyámat.

Atyám a perczben meghalt. Nem engedte meg az Isten, hogy fiára áldólag legye kezét. A mint utóbb értesültem, az Ön atyja néhány nap mulva ugyane párbaj áldozata lett.

Kegyed még akkor nagyon kis leány lehetett. Én kadét voltam Lengyelországban.

Atyám halála után felbontották végrendeletét. Semmim sem maradt, mert az Ön anyja oly könnyű, vig életet élt - - - - no, de erről hallgatok, hiszen az Ön anyja volt.

Elképzelem, mily szép lehetett az anyja, nem csudálom atyámat. Midőn kegyedet először megláttam Dembin, elkábított szépsége, s most szebb mint valaha!

De azért visszavonulok!

Hogy melyikünknek van nagyobb oka boszura, azt kegyedre bízom. Sajnálom, hogy ilyen situatiók közzé jutottam másodszer is.

Didi rokonom, s atyámnak legjobb barátja volt.

Érthet engem.

Kwiksz s. k.«

* * * * *
* * * * *
* * * * *

Csillagos, holdvilágos, fényes éjszaka. Sötét gondolatok. Mi lenne, ha én leírnám a megtörtént dolgokat?

Talán leesne csillagom az égboltról, hol oly sok milliárd csillag tündöklük.

Folyton bolyongnak jobbra-balra.

Ott a gönczöl szekere, hogy fénylenek körülötte az apróbb mozgó csillagok. Mily fényes udvara van! mint bókolnak ott a másik csillagcsoport körül a többi millió csillagok!

Épp most repül le egy a magas egekből!

Talán az lesz az én csillagom! ez sem az, s én tovább írok.

Szegény, vizes, szurtos kis szobában lakom, a temetőhöz közel. Naponta csak egyszer eszem, de boldog vagyok, mert két világ az enyém. Imádkozom.

Elhagyatott helyemen senki sem háborgat s enyém Istennek világa s a csillagoké.

Lesem, mikor esik le az én csillagom.

Vége.

ALBA COMTESSE.

ELBESZÉLÉS

IRTA
PILISY RÓZA.

Pitymallik, bájos szép a sötét éj bucsúja, egy mély sóhajt vél hallani az ember, midőn a hajnal első szürkülete kettéhasítja a kétes sötétséget. A virradás olyan, mint a jövőben bizó fejlődő leány. Senkisem kíséri figyelemmel e szép látványt, édes Ginám, úgy mint én; jer velem; s élvezd a hajnal hasadását, meg fogod látni mint búvik elő a nap rejtekéből, s mint egy féltékeny rivális, lassan tolja el a sötét éjt fényes csillagaival láthatatlan szerelmesétől. Jer, jer, ne öltözz át, mert elkéssel.

Gina baronesse fáradtan hagyta el a báli termet, még fülébe zsongott a keringő sebes melódiája, ábrándozni akart volna ő is, zavartalanul, egyedül, de Alba ellenállhatatlan volt hófehér ruhájában, s égő, fényes fekete szemeivel olyan kérőleg nézett reá; s majdnem erőszakkal vonszolta barátnőjét kis szalonjába, melynek terrasse-áról nézte a gyönyörű virradást.

- Igy ni! szólt Alba. Itt van, két fauteuil, összetolom őket, helyezkedj el, itt van köpenyed, s az én shawlom, szépen befödöm vállacskádat, s most adieu egy perczre, és megint itt vagyok.

Sebes léptekkel ment hálósobájába a szép comtesse, hanyagul dobta le a báli öltözékét, fejére egy csinos, vörös kis skót sapkát tett, s valami görög costume-féle gyapotba göngyölté remek alakját, sietve ment ki a terrassera, hol barátnője türelmetlenül várta, nem annyira a szépnek ígért virradást, mint inkább Alba visszajöttét.

- Ma chère, itt vagyok, nem fázol? nem vagy álmos? kire gondolsz? ugy-e, kegyetlenség tőlem, nem hagylak aludni; hja én önző vagyok, nagyon szeretlek! mindig veled szeretnék lenni. Merően függeszté szemét barátnőjére s hallgatva nézte, nézte sokáig. Egyszerre hevesen szólal fel: »mondj kérlek, voltál te már szerelmes?«

Sokáig hallgatagon bámulta az égboltot a két bájos leány. »Szerelmes? - mond zavarodottan Gina - voltam, Alba? még az intézetben, azóta nem.« S fájó sohaj röptül el a terrasseról messze, a láthatatlanba.

- Már az intézetben? s ki volt a boldog jelölt?

- Egy kedves barátnőm fivére, Guel marquis. Sokszor látogatta nővérét, ah de meghalt a szegény fiú. Nem emlékszel, Alba? elmondtam neked életem egyetlen jelentékeny epizódját, mikor a nagy harsasban sétáltunk; nem végezhettem be, mert Ernő, a bátyád jött, akkor terveztük a mai bált. Jaj, be szép is volt e mai nap, s az este! Te nem is tudod, Albám, Ernővel lementem a tó partjára sétálni. Az esti virágok, a vad sásnak virága irigyen nézte a mi boldogságunkat, ezer megannyi béka kuruttyolt, mintha mind szerelmet kunkogott volna, még a legkisebb béka is azt kvikogta: szeretsz? Sőt még az öreg varangyosok is komolyan brekegték: szeretlek, szeretlek! Megálltunk elgondolkozva, szótlankul, s én Ernőtől azt kérdeztem: vajjon mit beszélnek a békák? Ő meg tőlem akarta kérdezni ugyanazt; jót nevtünk, s igen furcsának találtuk, hogy minden apropos nélkül, mindketten egyszerre egyet gondoltunk.... Milyen szomorú vagy, Alba, reám sem figyelsz.

- Én ne ügyelnék reád, ma petite Gina? Mást sem teszek mint téged ügyellek, s kimondhatlan boldog vagyok, úgy örülök, hogy Ernővel egyet gondoltok... Ah nézd, most pirkad; nézz oda, hol a nap most hasítja ketté az éj utolsó sóhaját, nézz oda s gondolj arra, kit szeretsz.

- Mily gyönyörű az éj búcsúja, szólal fel hosszú hallgatás után melodikus hangján Gina. Kár, hogy Ernőt nem hívtuk ide, hadd élvezte volna ő is a napfelkeltét.

- Köszönöm akaratlan nyilatkozatodat, Ginám. Ha úgy volna! ha bátyámat szereted! mily boldog volnék én, ilyen kedves, bájos kis sógorné társaságában tölteni egész életemet; mert tudd meg, kedvesem, én örökké vén leány maradok, veletek leszek folyton, vigyázni fogok Ernőre, reád, szerelmeitekre; igen igen, vén leány maradok.

- Lehetetlen! s miért?

- Miért? nem bizom senkiben, nem ismerek olyan férfit, ki csak egyet szeretne, egyet szeret - talán?; ha alkalom nyílik, ugyanakkor tiz másra is gondol. Rózsaszín tenyerébe rejté Alba szép fejét, elfödni akarta ama két könyvet, mely szemében ragyogott.

- Érthetetlen lény vagy Albin; mindig víg, kaczagás, dal, lovaglás, zene egész életed, s mégsem akarsz férjhez menni, emlékszem még az intézetben voltam, ott hallottam eljegyzésed már fait accomplit - volt, a szép Bibi herceggel, s még a napot is biztosra mondták, ha jól tudom junius 20-án?

- Ugy van barátnőm, ez a nap volt életem megrontója, ez döntött sorsom felett; büszkén emeli fel fejét kis tenyeréből Alba s folytatja: Sétálni mentünk a parkban, Bibi herceg különös izgatott volt, hol fázott, majd melegeiről panaszkodott, séta közben megállt, ide s tova tekintgetett, egyszerre zsebkezdőjét húzza ki zsebéből, s nem veszi észre, hogy egy kis névjegy csúszik vele, s nesztelenül esik le a földre; a névjegy mindkét oldala apró, sűrű betücskékkel volt tele írva. Nem tudom miért? de kimondhatatlan vágy fogott el, tudni akartam, kinek ír? mit írhat! Olyan kéjes édes érzés zsibongta át egész lényemet, azt hittem rólam ír, boldogságunkról; én iránta telve valék forró szerelemmel, ha barátnőimnek irtam, róla beszélt, minden betűm, képzeletem az volt, ő sem lenne képes másról írni mint rólam; egy gondolat villant át agyamon, a jegyet valahogy elolvasni, hirtelen rá léptem a névjegyre, s a herceget eltávolítottam, kértem menjen a vestibuleben hagyott legyezőmért.

S a herceg elment? kérdezi izgatottan Gina. Hogyne! el, én felkaptam a névjegyet s mohón olvastam, s képzeled!... Mariettenek irt, nővérem gyermekei bonnejának, szökést ajánl neki az estére, melyre eljegyzésünk tervezve volt.

Az lehetetlen Alba! bizonyára nem ő írta, talán izgatottságodban rosszul olvastad, ez nem, nem tehető fel senkiről.

Igen jól olvastam, a gyarló lény ezt írta Mariettnak: Láthatja, hogy imádom önt! ha velem jön, nem nőülök meg soha! de még ma este menjünk, különben későn lesz. Mariett jer velem! nélküled élni kín nekem, szeretlek!... Eddig olvastam, midőn ő legyezőmmel a kezében vissza jött, szerencsémre egy bokor előtt lehajolt hogy ne kezem rózsát szakaszson, felhasználtam a pillanatot, a névjegyet előbbeni helyére visszadobtam, visszadobtam a porba, megsemmisülve örökre!.... mosolyt erőltetve figyelmeztettem a herceget, földön fekvő névjegyére.

Elpirult? kérdezi csodálkozva a kis Gina.

Mily naiv vagy boldog gyermekem, felel keserűen kaczagva Alba, tud is az ilyen fajta ember pirulni: a tény az, még az éjjel megszöktette Mariettet.

Sajnos tapasztalat, azért még sem zárja ki, hogy férjhez ne menj.

De igen, kizárja, mióta a herceg ezen aljas tetteire jöttem, soh'sem látom a férfiaknak jó oldalait, morális éltüket, csakis rossz tulajdonságaikat figyelem. Önzetlen szerelmest, és

olyant keresek, ki csak egyet tudna szeretni, de ilyen vajmi kevés lehet; egyet találtam ugyan, s ez is csak azért szeretett egyet, mert életében sohasem látott több nőt, mint azt az egyet, kit szeretett.

Nem látott más nőt? hogy lehet az Alba?

Hosszu történet, van türelmed? elmondom. Atyámmal s Ernővel Erdélybe mentünk a havasokba vadászni. Mig ők a bocsokat lesték, én ez alatt lent, hol a nap bearanyozta a szép völgyet, halásztam. Álmatagon ültem a tó szélén, egy anyóka közelg felém, félve rebegi el a szokott dicsértessék a Jézuskát, és örömmel fogadtam köszöntését; az anyóka sietve akar tovább menni; de én megállítottam, mellém ültetém, beszélgetésbe ereszkedtem vele, kérdeztem vannak-e gyermekei?

Van egy fiam, mond az anyóka, s nyolcz unokám, s elbeszélte fia történetét.

Beszéld kérlek Alba, beszéld, mit mondott az anyóka? Hogy is beszélte csak, gondolkozik Alba... ah igen... így:

Volt egyszer egy pásztor fiú, ki a csobogó patak mellett született, egy rongyos kis házikóban, mely már rom volt akkor is. Atyjától nem örökölt egyebet, mint a pásztorbotot; életében mit sem látott mást mint az eget, földet, zöld erdőt, pázsitot. Saját arcát is csak a csobogó patakocska vize tükrözte vissza, ha szeliden álldogált: csak kis nyáját szerette, melyet születése óta őrzött, s hű kutyáját mely őt őrizte. Édes anyja hetenként egyszer látogatta meg fiát, mikor a mindennapi eledelét, kenyerét egy egész hétre elhozta, akkor sem szólt a fiához egyebet, mint a szokott jó napot, megsimogatta fia borzas haját, s egy hétre megint elhagyá.

A pásztorfiú, már legényszámba ment, még sohasem érezte hiányát annak, hogy nyáján kívül van egyéb is, vannak emberek. Megette szalonnáját, kenyerét s furulyázott búsan a mély csendben, olyan nótát, milyent senkitől sem hallott, kitől is hallotta volna? hisz ő maga szerzette.

Elhallgatott az anyóka, majd újra folytatja fia történetét.

Fújta fiam a nótákat keservesen, egyszerre elhallgatott, egy hangot hall, olyan siró édesen éneklő azt a nótát valaki, melyet ő az imént furulyázott, gondolkozik a fiú, viszhang lenne mit ő hall? Nem, hisz most is hallom, mi lehet ez? talán a mesebeli boszorkány hangja? ez csalogat engemet, gondolja.

Felkelt, szűrét megigazítva vállán, elindult a hang után. Alig megy mendegél, az erdő túlfelén egy alakot lát, veres kendő a nyakán, fehér kötény előtte, az én nótám danolja; lefelé kanyarodik az erdő szélén, asszony! ez nem anyám? Gondolkozva állt a pásztor fiú, mert életében anyján kívül nem látott más asszonyt soha.

Sokáig állt így egy helyen fiam, folytatja az anyóka. S én oly édesen hallgattam egyszerű elbeszélését.

Kérlek folytasd Albám, oly szép e mese.

Gondolkoznom kell kissé, hogy is beszélte az anyóka?

Az égélj szürkülni kezdett, majd egészen besötétedett, a hang elcsendesült, az alakot nem láthatta már a pásztor gyerek. Andalogva ment vissza nyájához, lefeküdt szokott helyére, nyája közelében, sohasem volt neki oly kemény a föld mint az éjjel; aludni sem tudott, s ha el is szunyokált, mámoros álmában az alakot látta, a vörös kendős leányt. Alig hajnalodott, a pásztor legény már régen furulyázott majd elhallgatott, leste a viszhangot. Este lett, lement az erdő szélére, oda állt tegnapi helyére, kereste a boszorkányt, ki tegnap oda csalta, így multak napok, de nem láthatta, már-már elfeledte a pásztor az alakot.

Déli pihenőre ledőlt a szűrére, hangolt hall lent a messzeségben, felemeli fejét, hallgatódzik tovább; álmodom-e vagy ébren vagyok? lélekzetét visszatartva hallgat fiam soká, valóban ébren vagyok, ő az! fel kel félig fekvő helyéből, átszalad az erdőn. A szemem káprázik én édes teremtőm. Mily szép e leány, ez nem lehet boszorkány; közelébe lépett, a leány elhallgat, nem dalol többé; szólni akar a legény, nem tud, száján akadt a szó.

A leány mélán nézi a legényt, sokáig nézték így egymást szótlanul. Végre a pásztor egy csomó vad virágot tép ki tövestől, a leány keblére tűzte. Mélyen egymás szemébe néztek, hallgattak mindketten, mégis sokat mondtak, soknál is többet, örök szerelmet.

Csengetnek, oly késő lenne már? imára hiv bennünket a kis harang.

Imára ám, jó reggelt mond Ernő, ki már régóta a terrasson áll, s nézi a bájos két leányt.

Csak nem hallotta mit beszélünk? kérdezi Gina, Ernőt.

Nem hallottam egyebet, csak az örök szerelmet. Az örök szerelmet Gina, mit ha tőlem elfogad, magának ígérek; elfogadja?

Csak igéri?

Meg is tartom, esküszöm! gyerünk a kápolnába.

Pár percz mulva mindhárman boldogan mentek a reggeli imára.

BALATONI ÁLOM.

Siófok, 1892.

P. R.

Gyönyörű volt a nap felkölte, oly üde a levegő. Mit gondolsz, kérdezém álmomban, s mire emlékeztetett ez üde lég? A te csókjaidra, hisz csak ez üdébb! - Mintha délfelé lett volna már; a napnak aranyos sugarai egészen befödtek a szép Balaton vizét. Valjon kiről álmodtam én? Isten látja lelkemet, egy fiatal leány kebele nem duzzadhatott jobban első szerelme hevében, mint az enyém midőn rólad álmodék.

A Balaton vizének felhevült hullámait lenge szellő szerelmesen ringatta ide s tova.

A nap féltékenyen nézte a Balatont, midőn a lenge szellő szerelmesen himbálta. Ezt megirigyelte a hold, elküldte a csúnya szelet, s ez közibe vágott a szerelmeseknek, dúlt, fűjt, sivített kegyetlenül a szél, felkorbácsolta a csendesen himbálódzó szerelmes vizet, szegény kis szellő mintegy megszégyenülve vonult vissza riválisától. A nap is elbújt aransugaraival a sötét felhők mögé, s lassan eredt meg egy csendes lanyha eső, s valahogy elsiratta a kokett szerelmeseket.

Nem sokáig tartott az égnek bánata, megszűnt könnyeit hullatni, a felhők szétszoltak, s büszkén bújt elő rejtekéből a hold egész udvarával, körül rajongva millió csillagokkal, s bájosan árasztotta el ezüst sugaraival a csalfa Balatont. És a Balaton megcsendesülve tűrte a holdnak mosolyát, mely diadalmasan sugta neki:

- Ugy-e te csapodár, kettőt hitegettéél szerelmeddel, napot s a lenge szellőt, ők mindketten elkényeztetve szerettek tégedet, s most az enyém vagy te hűtlen! az enyém!

Reggel lett! felébredtem, álom volt, rólad álmodék édes kedvesem, te - te - te csapodár.